

12 січня 2022 р. № 44. Кабінет Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vnesennya-zmini-do-postanovi-kabinetu-ministriv-ukrayini-vid-12-sichnya-2022-r-44-341>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-321-0-30>

**ЗМІСТОВО-МЕТОДИЧНИЙ СКЛАДНИК ОРГАНІЗАЦІЇ
ПОЧАТКОВОГО ЕТАПУ РОБОТИ НАД ДИСЕРТАЦІЄЮ
ЯК НАПРЯМ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
СТУДЕНТА-ЕКОНОМІСТА
ТРЕТЬОГО (НАУКОВО-ДОСЛІДНОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Кубанов Руслан Анатолійович

кандидат педагогічних наук, доцент,

*доцент кафедри економіки, менеджменту та управління територіями,
Відокремлений структурний підрозділ «Інститут інноваційної освіти
Київського національного університету будівництва і архітектури»
м. Київ, Україна*

Процес послідовної організації роботи над виконанням науково-дослідної роботи студентів третього (науково-дослідного) рівня вищої освіти, як засвідчує передовий досвід практичної повсякденної діяльності, свідчить про слабе володіння ними методології та методичними засадами дослідження за обраною тематикою. Не приділивши належної уваги її формуванню в процесі навчання веде до втрати зайвого часу на її освоєння під час професійного становлення на роботі. Впровадження ідеї організації процесу планування написання дисертації у формі організації і планування змісту головних етапів, безсумнівно, позитивно сприятиме формуванню наукової складової методологічної компетентності аспірантів та докторантів.

На початковому етапі, розуміння і вибір методів наукового дослідження мають велике значення. Застосування правильних методів спрямовує думки дослідника на вирішення проблем, відкриває найкоротший шлях до досягнення мети і раціонально використовує ресурси під час дослідження. Слід зазначити, що в процесі аналізу будь-якого економічного об'єкта слід враховувати вплив економічних законів і умов, в яких знаходиться об'єкт; виявляти загальні тенденції розвитку, характер взаємозв'язку показників, внутрішні відхилення та їх причини, об'єктивні та суб'єктивні фактори, кількісний та якісний вплив кожного з них; розробити заходи з реалізації позитивних і ліквідації негативних

тенденцій. Розв'язання таких складних аналітичних завдань здійснюють за допомогою великої кількості методів та способів дослідження, які залежать від мети та завдань дослідження. Отже, через специфічність економічних досліджень, з'ясування особливостей застосування методів у цій сфері є актуальною темою. Тому кожен метод наукового пізнання в економічній галузі слід розглядати як систему регулятивних принципів практичної і теоретичної діяльності людини.

Мета дослідження – розглянути змістовно-методичну складову організації початкового етапу роботи над дисертацією як важливого напрямку науково-дослідної діяльності студента-економіста третього (науково-дослідного) рівня вищої освіти.

Методика дослідження теми – це уточнення прийомів і способів виконання робіт відповідно до мети та плану дослідження. Структура методики включає загальні положення, основну частину і висновки. У кожному підрозділі дослідження потрібно передбачати загальнонаукові і конкретно-наукові методи дослідження, які будуть застосовані в процесі виконання наукової роботи за певною темою. При цьому один методичний прийом може бути доповнений іншим [2].

Давайте розглянемо більш докладно структуру методики економічних досліджень та застосування відповідних методів.

На початку, викладається мета вибраної теми, основна гіпотеза, аргументується необхідність проведення дослідження, визначаються розділи та етапи виконання дослідження. Також встановлюється галузь, на основі якої провадиться дослідження, вибирається базове підприємство, корпорація або об'єднання, передбачається форма та місце впровадження результатів дослідження, а також вибираються основні показники техніко-економічного підґрунтування дослідження.

Основна частина наукового-економічного дослідження містить детальний виклад методичних вказівок щодо організації та проведення дослідження теми. В ній визначаються об'єкти і методи дослідження, джерела інформації, узагальнення та реалізація результатів дослідження. Структура методики розробляється відповідно до моделі тематики наук.

У економічній сфері на початковому етапі досліджень застосовується індуктивний метод, що передбачає збір, систематизацію та узагальнення фактів, що стосуються проблеми, яка потребує вирішення. При цьому не можна користуватися випадковими, сумнівними або окремими фактами. Адже неможливо зробити узагальнення, сформулювати економічні принципи, вивчити закономірності без опори на масові типові й достовірні факти (явища), тобто на практику. Лише вона виступає критерієм істинності, правильності й обґрунтованості фінансово-економічної політики. Останній етап індуктивного методу перед систематизацією та збором фактів (явищ) – виведення з них фінансово-економічних принципів та теорій. Як можна помітити, індукція здійснюється від окремих часткових фактів до загального, що дозволяє

виявити спільні риси й характеристики цих явищ, їх економічну поведінку та закономірності розвитку [3].

У економічних дослідженнях також широко застосовується дедуктивний метод, коли проблема розв'язується не шляхом збирання фактів, а через теоретичне та абстрактне осмислення, з використанням логіки мислення, випадкових спостережень та інтуїції. Це дозволяє сформулювати гіпотезу, яка спрямовує дослідницьку роботу та надає їй логічність і цілеспрямованість через аналіз, вивчення та систематизацію фактів, які підтверджують або спростовують цю гіпотезу. У процесі такого пошуку гіпотези уточнюються, а за підтвердження їх ідей фактами та практикою вони перетворюються на фінансово-економічні теорії, які виявляють загальні принципи економічної поведінки [1].

Слід зазначити, що діалектично взаємопов'язані процеси дедукції та індукції можна розглядати з формальної точки зору. З одного боку, індуктивні узагальнення можуть мати дедуктивне навантаження, якщо вони ґрунтуються на гіпотезах, теоріях і парадигмах, а не виникають спонтанно. З іншого боку, конкретні факти, якщо вони включені в певну теоретичну систему понять, розглядаються як вже пояснені і можуть бути отримані шляхом дедукції.

Окрім використання індуктивного та дедуктивного методів, у наукових дослідженнях застосовують такі загальнонаукові методи, як аналіз і синтез, аналогія і моделювання, абстрагування і конкретизація, системний аналіз, а також конкретно-наукові методичні прийоми, зокрема органолептичні, розрахунково-аналітичні, документалістики.

Органолептичні методичні прийоми є ті, які мають дотиковий характер і полягають у проведенні досліджень шляхом безпосереднього дотику до об'єктів спостереження. Серед них є інвентаризація, контрольні заміри, вибіркові та суцільні спостереження, технологічні та хіміко-технологічні дослідження, експертизи [4].

Розрахунково-аналітичні методи включають функціонально-вартісний аналіз, економічний аналіз, статистичні розрахунки та економіко-математичні методи. Функціонально-вартісний аналіз – це метод дослідження об'єкта, який використовується для вивчення його функцій та вартості з метою ефективного використання ресурсів. Основними функціями цього методу є: функціональний підхід до вивчення функцій об'єкта для забезпечення найповнішого задоволення вимог щодо раціонального вибору шляхів їх реалізації; оцінка споживчих якостей та витрат на їх розробку, виробництво та використання об'єкта; відповідність корисності функцій затратам на їх втілення; колективна творчість, що використовує методи пошуку та формування технічних рішень, якісного та кількісного оцінювання варіантів рішень. Економічний аналіз – це система методів дослідження, що служить для виявлення причинно-пов'язаних зв'язків, які впливають на результати явищ і процесів. Економічний аналіз використовується у всіх видів

досліджень виробничої та фінансово-господарської діяльності об'єднань і корпорацій. Слід зазначити, що формальною особливістю методу економічного аналізу є використання системи показників, яка включає в себе показники планів, обліку та звітності, які мають числову характеристику. Ці показники існують об'єктивно і визначаються залежно від вимог управління, змінюються і вдосконалюються в процесі аналізу. Використання системи показників у процесі аналізу дозволяє докладно та всеосяжно описати господарську діяльність підприємства, відобразити складність економічних явищ та процесів і одночасно забезпечувати самостійне логічне відображення кожної з компонентів [1].

Економіко-математичні методи застосовуються в наукових дослідженнях з метою оптимізації впливу факторів на результати господарських процесів на етапі планування і проєктування, а також після завершення господарських процесів, якщо іншими методами неможливо встановити взаємозв'язки між факторами, наприклад, оптимізація використання фінансових ресурсів, аналіз кореляції основних техніко-економічних показників та інше [3].

Таким чином, у контексті дослідження, основну увагу необхідно зосередити на виборі тих методів, які дозволяють детально дослідити економічні процеси, встановити закономірності і тенденції їх розвитку, вказати на шляхи подальшого удосконалення таких процесів, виявити наявні резерви та сформулювати науково обґрунтовані рекомендації щодо їх використання в економічній сфері діяльності.

При виборі методів дослідження необхідно враховувати найкращі практики і сучасні підходи в даній науці або галузі знання. Також важливо визначити, які методи будуть реалістичними та доступними для виконання даної наукової роботи з урахуванням обмежень, таких як обсяг часу, кошти, доступ до необхідного обладнання та дані.

При виконанні наукової роботи з певною метою, методичні прийоми можуть взаємодіяти між собою та використовуватися послідовно або паралельно для досягнення мети дослідження. Важливо також забезпечити достовірність та об'єктивність результатів дослідження, застосовуючи адекватні методи, забезпечуючи аналіз та обробку даних, а також забезпечити можливість повторити дослідження для підтвердження отриманих результатів. Усі ці аспекти повинні бути враховані при розробці методики дослідження теми, яка є важливою основою для проведення наукової роботи та отримання достовірних результатів.

Специфіка застосування методів наукових досліджень в економічній сфері – відображає змістовно-методичну складову організації початкового етапу роботи над дисертацією як важливого напрямку науково-дослідної діяльності студента-економіста третього (науково-дослідного) рівня вищої освіти. На нашу думку, вища школа має величезний науковий потенціал, але використовується він далеко не

повністю. Тому пошук шляхів підвищення ефективності науково-дослідних робіт у рамках удосконалення фахової підготовки майбутніх докторів філософії та її змістовної складової має велике значення не лише для самої вищої школи, а й для всієї економіки України.

Література:

1. Єлець О. П., Беленцова В. В. Методи економічного аналізу. *Економічний вісник Запорізької держ. інж. акад./ред. А. М. Ткаченко*. Запоріжжя. 2012. С. 53–60.
2. Чорний Г. М. и др. Методологія дослідження в аграрній економіці. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 8. С. 33-37.
3. Шевченко С. В. Загальнонаукові методи фундаментальної економічної науки: від діалектики до синергетики. *Вісник ХНАУ. Серія: Економічні науки*. 2014. № 4. С. 206–210.
4. Вінченко О. М. Узагальнення методів контролю діяльності підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2014. № 19. С. 10–15.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-321-0-31>

ГРУНТОВНІ ЗАСАДИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДИСЕРТАЦІЙНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ

Кузьменко Анастасія Олексіївна
*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземної філології,
перекладу та професійної мовної підготовки,
Університет митної справи та фінансів
м. Дніпро, Україна*

Освітня діяльність здобувача ступеня доктора філософії має досить значне навантаження та спрямована на «суб'єкт-суб'єкту» та «суб'єкт-об'єкту» взаємодію, що може призвести до браку часу, надмірного споживання інформації, остраху невдачі, бажання отримати гарну оцінку будь-якою ціною, втрати мотивації та зацікавлення, перевтоми. Подібне призводить до жаги швидкого та легкого вирішення задачі та позначає, що існує зона ризику для виникнення академічної нечесності, яка потребує невідкладних превентивних втручань.